

УДК 331.5(100) + 371.13 + 005.963

*Дмитро Закатнов, кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
завідувач відділу виховання і професійної кар'єри,
Інститут професійної освіти НАПН України,
м. Київ, Україна*

ТЕНДЕНЦІЇ Й ІННОВАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОРІЄНТАЦІЇ ТА КОНСУЛЬТУВАННІ З КАР'ЄРИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Анотація. У статті розглянуто основні зарубіжні тенденції та інновації стосовно професійної орієнтації та кар'єрного консультування молоді, що навчається. Окреслено основні тенденції : кар'єра протягом усього життя; індивідуалізація підходів до профорієнтації та кар'єрного консультування; цифровізації відповідних послуг. Виявлено основні зарубіжні інновації: Електронне консультування; використання big data і штучного інтелекту; гейміфікація; міжсекторальна співпраця

Ключові слова: професійна орієнтація, консультування з кар'єри, тенденції, інновації, зарубіжний досвід.

Abstract. The article deals with the main foreign trends and innovations regarding the vocational guidance and career counseling of learning. The main trends are outlined: careers throughout life; individualization of approaches to vocational guidance and career counseling; digitalization of relevant services. The main foreign innovations have been identified: electronic counseling; use of big data and artificial intelligence; gamification; into the inter-sector cooperation.

Keywords: professional guidance, career counseling, trends, innovation, foreign experience.

В умовах глобалізованого і динамічного ринку праці, де світ професій швидко змінюється під впливом технологій, насамперед – інформаційно-комунікативних, та соціально-економічних викликів, значення психолого-педагогічного забезпечення професійного самовизначення та кар'єрного розвитку особистості набуває особливого значення. роль професійної орієнтації та кар'єрного консультування набуває особливої важливості. Провідним інструментарієм реалізації названого забезпечення є професійна орієнтація та

консультування з кар'єри. Зазначений інструментарій використовується в освітній практиці впродовж тривалого часу й еволюціонує та вдосконалюється відповідно до потреб соціально-економічного розвитку як окремих держав, так і міждержавних політико-економічних об'єднань.

Аналіз зарубіжного досвіду (Guidance and outreach for inactive and unemployed, <https://www.cedefop.europa.eu/en/country-reports/guidance-outreach>; Euroguidance network, <https://euroguidance.eu/>; O*NET (Occupational Information Network, <https://www.onetonline.org/>) дозволяє визначити основні тенденції щодо професійної орієнтації та кар'єрного консультування. До них можна віднести:

1. Реалізація концепту Lifelong Guidance (Кар'єра протягом усього життя).

Концепт «кар'єра протягом усього життя» передбачає перехід від дискретних профорієнтаційних/кар'єрних заходів до постійного кар'єрного супроводу особи протягом її навчання та професійної діяльності. Для надання загальнодоступних якісних консультаційних послуг по всій Європі Рада Європейського Союзу у 2008 році ухвалила [резолюцію про покращення ролі консультування протягом життя в стратегіях навчання протягом життя](#) [1]. У резолюції визнається центральне місце консультування в політиці освіти та навчання, а також його провідна роль у підтримці зростання зайнятості та успішної кар'єри для людей.

Основними цілями Європейської рамки Lifelong Guidance [2] є:

- інтеграція профорієнтації та кар'єрного консультування до системи освіти, служб зайнятості, професійної перепідготовки тощо;
- забезпечення вільного доступу усіх громадян до якісних послуг з професійної орієнтації та кар'єрного консультування на різних етапах життя;
- розвиток кар'єрної компетентності особи;
- створення умов для забезпечення рівності можливостей, інклюзії та соціальній мобільності.

2. Індивідуалізація профорієнтаційних послуг та кар'єрного консультування.

Передбачає врахування унікальних особистісних характеристик людини, її соціального походження, стану здоров'я та ін. Потребує здійснення індивідуальних консультацій, розробки варіативних маршрутів розвитку кар'єри особи.

3. Цифровізація профорієнтаційних послуг та кар'єрного консультування.

Передбачає створення релевантних онлайн-платформ, чат-ботів, мобільних додатків, використання штучного інтелекту для визначення прогнозування кар'єрного шляху особи.

Приклади: Національна служба кар'єри (National Careers Service, Велика Британія, <https://nationalcareers.service.gov.uk/>); підтримка шкільних програм професійної орієнтації (Berufsorientierungsprogramme, ФРН, https://www.berufsorientierungsprogramm.de/bop/de/home/home_node.html) та коучинг для здобуття професії (Berufseinstiegsbegleitung, <https://www.bildungsketten.de/bildungsketten/de/schule/individuelle-begleitung/individuelle-begleitung.html>); Французьке національне бюро інформації про освіту та кар'єру (Onisep, <https://www.onisep.fr/>); портал «Моя кар'єра» (Естонська Республіка, <https://minukarjaar.ee/et>) і т. ін.

У США з 1999 р. функціонує Інформаційна мережа з питань професій O*NET (Occupational Information Network, <https://www.onetonline.org/>). Його було створено для надання актуальної, стандартизованої та глибокої інформації про ринок праці в США і є онлайн ресурсом для шукачів роботи, кар'єрних консультантів, дослідників ринку праці, роботодавців.

4. Навички майбутнього (Future Skills)

Передбачає оцінювання та розвиток soft skills (гнучкі навички: критичне мислення, креативність, комунікація тощо) та зміщення акценту з професійних знань, умінь, навичок на компетентності.

5. Інклюзивність консультаційних послуг.

Спрямована на забезпечення доступу до профорієнтаційних послуг і кар'єрного консультування для вразливих категорій населення (людей з інвалідністю, мігрантів, безробітних тощо).

Зазначені вище тенденції реалізуються через низку інновацій у сфері професійної орієнтації та кар'єрного консультування: впровадження змішаних форматів консультування (онлайн + офлайн); розвиток існуючих та створення нових платформ кар'єрного консультування; використання ігрових методів у тестуванні та кар'єрному консультуванні для підвищення мотивації (гейміфікація), аналіз великих масивів даних для визначення попиту на ринку праці та персоналізованих рекомендацій щодо вибору та розвитку кар'єри за допомогою штучного інтелекту та інше.

Список використаних джерел

1. Council Resolution on better integrating lifelong guidance into lifelong learning strategies. 2905th Education, Youth And Culture Council Meeting, Brussels, 21 November, 2008. 7 p. URL: https://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/educ/104236.pdf (дата звернення 14.05.2025).
2. Sultana R. G. Guidelines for policies and systems development for lifelong guidance: A reference framework for the EU and for the Commission. Jyväskylä: European Lifelong Guidance Policy Network (ELGPN), 2015. 104 с. URL: <https://www.elgpn.eu/publications/browse-by-language/english/elgpn-tools-no-6-guidelines-for-policies-and-systems-development-for-lifelong-guidance/> (дата звернення 14.05.2025).